

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

129:1. 2009

Redaktören har ordet

Med detta häfte tackar jag för mig. Då jag tillträdde som redaktör för *Historisk tidskrift* i oktober 2005 föreställde jag mig att verka i fem–sex år. Det blev en något kortare om än för de senaste decennierna ganska normal ämbetsperiod. Att jag lämnar redaktörskapet nu beror på omständigheter i min övriga arbetssituation och det sker inte utan vemod. Det har varit tre och ett halvt mycket stimulerande och lärorika år. *Historisk tidskrift* fortsätter att inta en central ställning inom svensk historieforskning och från redaktörstolen får man en ojämförlig överblick över aktiviteter och händelser på olika håll.

Tidskriften har en organisation som medverkar till utgivningen och att upprätthålla den vetenskapliga kvaliteten. Det arbetet förtjänar att lyftas fram. Framst av alla vill jag nämna redaktionssekreterare Nils Fabiansson som är den klippa flera vinddrivna redaktörer kunnat surra sina farkoster vid. Med omdöme, flit och bestämdhet ser han till att organisationen fungerar och han mer än någon annan enskild skall ha erkännande för att det över huvud taget utges någon *Historisk tidskrift*. Stor noggrannhet och flexibilitet visar även tidskriftens formgivare Lars Paulsrud. Det är ett privilegium att kunna utnyttja hans professionalism. Fil. dr Max Edling, Uppsala, hanterar flyhänt översättning och språkgranskning av tidskriftens engelska sammanfattningar. Vi har även ett 16 personer starkt redaktionsråd som regelbundet sammankommer för att dra upp riktlinjer och diskutera principfrågor rörande tidskriften. Vid dessa arbetsmöten två gånger om året lämnas viktiga synpunkter på tidskriftens innehåll och inriktning. Därutöver har de varit trevliga sociala sammankomster där det senaste skvallret från landets alla institutioner har avhandlats på djupet. Det internationella redaktionsrådet med 14 medlemmar håller inga sammanträden, men bidrar till att upprätthålla ett vidsträckt nätverk till den internationella historieforskningen. Det är inte minst betydelsefullt i jakten på lämpliga lektörer som kan granska insända manus. Det är åtskilliga lektörer jag utnyttjat under dessa tre år, lektörer som inte får någon belöning för sitt osynliga arbete men som är omistliga för att vi skall kunna upprätthålla en hög kvalitet på innehållet. Svenska Historiska Föreningens styrelse har visat mig stort förtroende, inte bara genom att utse mig till redaktör utan också genom att lämna mig friheten att hantera arbetet självständigt och enligt egna bedömningar. Tack alla!

I förra häftet skrev jag om den provprocess *Historisk tidskrift* genomgått hos Thomson Reuters/Web of Science och som utmynnade i ett avslag. Flera läsare torde ha uppmärksammat att *Scandia* ungefär samtidigt kunde rapportera att de genomgått samma prövning, men med positivt utfall. Det är bara att gratulera *Scandia*-redaktionen för detta resultat, som under närvarande forskningspolitiska konjunkturen måste betraktas som en stor framgång.

Thomson Reuters har i en särskild kampanj under det gångna året inkluderat över 700 "regional journals", drygt hälften av dem europeiska varav 40 inom humaniora. En förklaring jag hört är att de velat bredda sin täckning som respons på de utmaningar de känner från inte minst från European Science Foundation och ERIH. Att Thomson Reuters gjort olika värderingar av *Scandia* och *Historisk tidskrift* ändrar inte den uppfattning jag redovisade i förra häftet utan understryker snarast mina argument. Utan att bli överraskad noterar jag en del egendomligheter i processen.

Beskedet meddelades ungefär samtidigt fastän *Historisk tidskrift* anmäldes till prövning långt över ett år före *Scandia*. Vid bedömningen granskas tre nummer och att man behövt mer än dubbelt så lång tid för att bedöma en kvartalstidskrift som en tidskrift som utkommer två gånger om året är i sig märkligt. Skälet, som jag känner från korrespondensen med Thomson Reuters, är att den handläggare som skulle granska *Historisk tidskrift* slutade och att ärendet glömdes bort för att återupptas först efter upprepade påstötningar från min sida. Detta ensamt reser frågor om den "rigorous selection process" som Thomson Reuters gärna talar om.

Som jag tidigare redovisat är de krav som ställs inför en prövning enbart formella: "To meet stringent criteria for selection, regional journals must be published on time, have English-language bibliographic information (title, abstract, keywords), and cited references must be in the Roman alphabet." Det var enbart med hänvisning till dessa krav vårt avslag motiverades. Betydelsen av dem är dock inte större än att de kan införas under loppet av prövningen, såsom *Scandia* gjort.

Jag noterar också att *Historisk tidskrift* generar långt fler träffar i en "Cited Reference Search" i Web of Science än vad *Scandia* gör. Det kan jag bara tolka som att man själv underkänner värdet av de mätningar databasen syftar till att möjliggöra. Men exakt hur många fler träffar *Historisk tidskrift* får är faktiskt omöjligt att avgöra. De som hanterar referenserna hos Thomson Reuters är nämligen inte medvetna om att det i fyra nordiska länder finns tidskrifter med likalydande eller identiska namn. Det händer därför inte sällan

att våra artiklar registreras på norsk *Historisk tidsskrift*, som indexerats sedan 1980. Sammanblandningar sker även med dansk *Historisk tidsskrift* och torde vara ännu vanligare mellan den och det norska organet. *Historisk tidsskrift för Finland* ger inga egna träffar, men tar man bort sökskriptet "for finland" återfinns åtskilliga artiklar därur hänfödda till något av de andra organen. Det är uppenbart att de som registrerar referensposterna i många fall bara gissar vilken källa som citeras. Saken förbättras inte av de många avskriftsfelen. Min egen avhandling, för att ta ett närliggande exempel, återfinns som "ett fattigt fritt fo", "ett fattigt men frit", "fattigt fritt folk n", "fattigt men fritt fo", "fattig frillk folk" samt "people poverty liber". Jag observerar även att jag fått en publikation registrerad på just norsk *Historisk tidsskrift*, där jag aldrig skrivit en rad. Databasen som meddelar dessa uppgifter är numera, sedan forskningspropositionen antagits, en viktig del av svensk forskningspolitik.

Ytterligare en intressant och mer generell iakttagelse gäller de skilda bibliometriska tillämpningar som efterfrågas av olika forskningspolitiska aktörer. Från Vetenskapsrådet sänds som bekant ut signaler om att det är viktigt för svenska tidskrifter att synas i Web of Science, ERIH och liknande sammanhang. Detta betraktas som en form av kvalitetsmärkning. Om vi alla framgångsrikt följde denna maning ödelägger det dock den bibliometriska modell som skisseras i den resursutredning (SOU 2007:81), vars huvuddelar antagits som en del av forskningspropositionen. I resursutredningen föreslås att Web of Science läggs till grund för värderingen av de svenska högskolornas forskningsaktiviteter, just för att den sägs ge en bild av svenska forskares *internationella* synlighet. Men ju fler svenska publiceringskanaler som indexerats i dessa databaser desto svårare blir det att avgöra vad som verkligen är ett internationellt genomslag. Ur den aspekten bör det alltså ses som ett bakslag att *Scandia* indexeras i Web of Science, men däremot som positivt att *Historisk tidsskrift* inte gör det. Illa samarbetar den ena handen med den andra.

En och annan lär väl läsa in en "surt sa räven"-kverulans i min argumentation, men jag har aldrig betraktat *Historisk tidsskrift* som min enskilda angelägenhet eller kopplat den till min personliga prestige. Fastmer har jag sett det som ansvarsfyllt förvaltarskap – som jag förvisso axlat med stolthet – och den behandling som drabbar *Historisk tidsskrift* drabbar större delen av det svenska historikersamfundet. Vi omyndigförklaras och frånhänds rätten att själva bedöma vad som är god och mindre god forskning. Eftersom vi tillsammans formar det största humanvetenskapliga forskningsämnet i landet är detta ingen liten sak.

Nog om detta. Som avslutning vill jag bara citera Jürgen Kocka, nyligen intervjuad i Vetenskapsrådets tidskrift *Tvärsnitt* (2008:4):

Kollegors utvärdering av varandra har alltid varit viktig för att uppnå kvalitet inom områden som historia och andra vetenskaper. Emellertid har formerna för utvärdering blivit mer rigida och ibland kvantitativa och jag ser vissa tendenser till anpassning till dessa utvärderingsformer. Jag anser att vi borde vara mycket försiktiga och lämna utrymme för individen. När allt kommer omkring, är kollegornas granskning den viktigaste formen av utvärdering och inte antalet citeringar eller andra typer av indikatorer.

Det är min förhoppning och övertygelse att *Historisk tidskrift* kommer att vara ett viktigt organ för sådan kollegial granskning även under den nye redaktören, Stefan Eklöf Amirell, som jag härmed välkomnar med tillönskan om gott resultat!

Jonas Nordin